

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
РАДА ДИРЕКТОРІВ ЗАКЛАДІВ ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ
ОСВІТИ ВІННИЦЬКОЇ ОБЛАСТІ
ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ ЕКОНОМІКИ І ПРАВА
ВІННИЦЬКОГО КООПЕРАТИВНОГО ІНСТИТУТУ
ОБЛАСНЕ МЕТОДИЧНЕ ОБ'ЄДНАННЯ ЗАСТУПНИКІВ
ДИРЕКТОРІВ З ВИХОВНОЇ РОБОТИ

МАТЕРІАЛИ

*обласного методичного об'єднання заступників директорів
з виховної роботи закладів фахової передвищої освіти
Вінницької області*

**«Формування у здобувачів освіти
інтересу до ужиткового мистецтва
як складової частини духовної
культури України»**

ВІННИЦЯ
18 травня 2023 рік

Матеріали обласного методичного об'єднання заступників директорів з виховної роботи закладів фахової передвищої освіти Вінницької області: «Формування у здобувачів освіти інтересу до ужиткового мистецтва як складової частини духовної культури України» з підвищення кваліфікації заступників директорів з виховної роботи закладів фахової передвищої освіти Вінницької області / Л.В. Дибчук, А.О. Волкотруб / Фаховий коледж економіки і права Вінницького кооперативного інституту . Вінниця. 2023. 49 с.

Укладачі:

Л.В. Дибчук, кандидат історичних наук, доцент, проректор з науково-методичної роботи Вінницького кооперативного інституту;

А.О. Волкотруб, голова ОМО заступників директорів з виховної роботи ЗФПО Вінницької області, заступник директора з виховної роботи Відокремленого структурного підрозділу «Чернятинський фаховий коледж Вінницького національного аграрного університету».

Збірник містить тези доповідей учасників обласного методичного об'єднання заступників директорів з виховної роботи закладів фахової передвищої освіти Вінницької області, в яких розглянуто вплив декоративно-прикладного мистецтва на розвиток особистості здобувачів освіти; формування духовних цінностей студентів засобами декоративно-ужиткового мистецтва; формування у здобувачів освіти інтересу до ужиткового мистецтва як складової частини духовної культури України; значення ужиткового мистецтва в процесі формування духовної культури особистості; творча робота здобувачів освіти з декоративно-прикладного мистецтва як важливий складник освітнього процесу Тульчинського фахового коледжу культури.

Для заступників директорів з виховної роботи закладів фахової передвищої освіти Вінницької області. Статті збірника подано в авторській редакції мовою оригіналу.

ЗМІСТ

<i>ПРОГРАМА ОБЛАСНОГО МЕТОДИЧНОГО ОБ'ЄДНАННЯ ЗАСТУПНИКІВ ДИРЕКТОРІВ З ВИХОВНОЇ РОБОТИ ЗФПО ВІННИЦЬКОЇ ОБЛАСТІ</i>	4
<i>ПРОГРАМА ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ ЗАСТУПНИКІВ ДИРЕКТОРІВ З ВИХОВНОЇ РОБОТИ ЗФПО ВІННИЦЬКОЇ ОБЛАСТІ</i>	6
<i>ІСТОРІЯ ТА СЬОГОДЕННЯ ВІННИЦЬКОГО КООПЕРАТИВНОГО ІНСТИТУТУ</i>	10
<i>Захар ВІТЕНКО</i> <i>ВПЛИВ ДЕКОРАТИВНО-ПРИКЛАДНОГО МИСТЕЦТВА НА РОЗВИТОК ОСОБИСТОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ</i>	14
<i>Оксана ПРОКОПОВА</i> <i>ФОРМУВАННЯ ДУХОВНИХ ЦІННОСТЕЙ СТУДЕНТІВ ЗАСОБАМИ ДЕКОРАТИВНО-УЖИТКОВОГО МИСТЕЦТВА</i>	19
<i>Яна ПАЛАМАРЕНКО</i> <i>ФОРМУВАННЯ У ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ ІНТЕРЕСУ ДО УЖИТКОВОГО МИСТЕЦТВА ЯК СКЛАДОВОЇ ЧАСТИНИ ДУХОВНОЇ КУЛЬТУРИ УКРАЇНИ</i>	27
<i>Світлана ОМЕЛЬЧЕНКО</i> <i>ТВОРЧА РОБОТА ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ З ДЕКОРАТИВНО-ПРИКЛАДНОГО МИСТЕЦТВА ЯК ВАЖЛИВИЙ СКЛАДНИК ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ ТУЛЬЧИНСЬКОГО ФАХОВОГО КОЛЕДЖУ КУЛЬТУРИ</i>	35
<i>Аркадій ВОЛКОТРУБ</i> <i>ЗНАЧЕННЯ УЖИТКОВОГО МИСТЕЦТВА В ПРОЦЕСІ ФОРМУВАННЯ ДУХОВНОЇ КУЛЬТУРИ ОСОБИСТОСТІ</i>	44

**ПРОГРАМА ОБЛАСНОГО МЕТОДИЧНОГО ОБ'ЄДНАННЯ ЗАСТУПНИКІВ
ДИРЕКТОРІВ З ВИХОВНОЇ РОБОТИ ЗФПО ВІННИЦЬКОЇ ОБЛАСТІ
НА ТЕМУ: «ФОРМУВАННЯ У ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ ІНТЕРЕСУ ДО
УЖИТКОВОГО МИСТЕЦТВА ЯК СКЛАДОВОЇ ЧАСТИНИ
ДУХОВНОЇ КУЛЬТУРИ УКРАЇНИ»**

18 травня 2023 рік

ОРГАНІЗАЦІЙНА ЧАСТИНА

9:30 - 10:00 Реєстрація учасників Обласного методичного об'єднання на онлайн-платформі Google Meet

ВСТУПНА ЧАСТИНА (регламент до 10 хв.)

10:00 - 10:30

- Вступне слово голови ОМО заступників директорів з виховної роботи, заступника директора з виховної роботи Відокремленого структурного підрозділу «Чернятинський фаховий коледж Вінницького національного аграрного університету» **Аркадія Олексійовича Волкотруба**

- Вітальне слово в.о. директора Фахового коледжу економіки і права Вінницького кооперативного інституту, кандидата історичних наук **Захара Романовича Вітенка**

- Вітальне слово голови ОМО методистів коледжів Вінницької області, методиста базового закладу освіти Вінницької області, кандидата педагогічних наук, викладача-методиста **Лесі Володимирівни Моторної**

ОСНОВНА ЧАСТИНА (регламент до 20 хв)

Захар ВІТЕНКО

ВПЛИВ ДЕКОРАТИВНО-ПРИКЛАДНОГО МИСТЕЦТВА НА РОЗВИТОК ОСОБИСТОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ

Оксана ПРОКОПОВА

ФОРМУВАННЯ ДУХОВНИХ ЦІННОСТЕЙ СТУДЕНТІВ ЗАСОБАМИ ДЕКОРАТИВНО-УЖИТКОВОГО МИСТЕЦТВА

Яна ПАЛАМАРЕНКО

ФОРМУВАННЯ У ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ ІНТЕРЕСУ ДО УЖИТКОВОГО МИСТЕЦТВА ЯК СКЛАДОВОЇ ЧАСТИНИ ДУХОВНОЇ КУЛЬТУРИ УКРАЇНИ

Світлана ОМЕЛЬЧЕНКО

ТВОРЧА РОБОТА ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ З ДЕКОРАТИВНО-ПРИКЛАДНОГО МИСТЕЦТВА ЯК ВАЖЛИВИЙ СКЛАДНИК ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ ТУЛЬЧИНСЬКОГО ФАХОВОГО КОЛЕДЖУ КУЛЬТУРИ

Аркадій ВОЛКОТРУБ

ЗНАЧЕННЯ УЖИТКОВОГО МИСТЕЦТВА В ПРОЦЕСІ ФОРМУВАННЯ ДУХОВНОЇ КУЛЬТУРИ ОСОБИСТОСТІ

19 травня 2023 р.

12:00 – 13:00 зустріч у Вінницькому обласному художньому музеї. Відвідування тематичної виставки «Традиції та сучасність у подільській вишивці».

13:00 - 14:00 – екзотична екскурсія підземеллями міста Вінниці.

14:00 - 16:00 – обговорення роботи ОМО. Планування роботи на новий навчальний рік.

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
РАДА ДИРЕКТОРІВ ЗАКЛАДІВ ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ
ВІННИЦЬКОЇ ОБЛАСТІ
ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ ЕКОНОМІКИ І ПРАВА
ВІННИЦЬКОГО КООПЕРАТИВНОГО ІНСТИТУТУ**

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з науково-методичної роботи
Вінницького кооперативного інституту

Людмила Дибчук

18 травня 2023 р.

ПРОГРАМА

підвищення кваліфікації заступників директорів з виховної роботи
ЗФПО Вінницької області

Тема семінару-практикуму: Формування у здобувачів освіти інтересу до
ужиткового мистецтва як складової частини духовної культури України

Термін навчання – 18-19.05.2023р.

Форма навчання – очно-дистанційна

Вид навчання – семінар-практикум

Кількість слухачів – 20

Розробник(и) – Фаховий коледж економіки і права Вінницького
кооперативного інституту

Модератори:

Людмила ДИБЧУК – к.і.н., доцент, проректор з науково-методичної роботи
Вінницького кооперативного інституту;

Аркадій ВОЛКОТРУБ – голова ОМО, заступник директора з виховної
роботи Відокремленого структурного підрозділу «Чернятинський фаховий
коледж Вінницького національного аграрного університету»

Мета семінару-практикуму:

- вдосконалення освітньої, наукової та професійної підготовки учасників семінару-практикуму;
- сприяння підвищенню рівня професійної майстерності заступника директора з виховної роботи ЗФПО;
- стимулювання педагогів до самовдосконалення та професійного зростання.

Напрямок підвищення кваліфікації :

- удосконалення професійних компетентностей заступника директора з виховної роботи ЗФПО.

Зміст підвищення кваліфікації:

№ з/п	Опрацьовані питання семінару	Год.	Доповідачі
1.	ВПЛИВ ДЕКОРАТИВНО- ПРИКЛАДНОГО МИСТЕЦТВА НА РОЗВИТОК ОСОБИСТОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ	2	Захар ВІТЕНКО в.о. директора Фахового коледжу економіки і права Вінницького кооперативного інституту, к.і.н.
2.	ФОРМУВАННЯ ДУХОВНИХ ЦІННОСТЕЙ СТУДЕНТІВ ЗАСОБАМИ ДЕКОРАТИВНО- УЖИТКОВОГО МИСТЕЦТВА	2	Оксана ПРОКОПОВА заступник директора з виховної роботи Іллінецького аграрного фахового коледжу
3.	ФОРМУВАННЯ У ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ ІНТЕРЕСУ ДО УЖИТКОВОГО МИСТЕЦТВА ЯК СКЛАДОВОЇ ЧАСТИНИ ДУХОВНОЇ КУЛЬТУРИ	2	Яна ПАЛАМАРЕНКО к.е.н., доцент, заступник директора з виховної роботи ВСП «Технологічно промисловий- фаховий коледж Вінницького національного

	УКРАЇНИ		аграрного університету»
4.	ТВОРЧА РОБОТА ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ З ДЕКОРАТИВНО- ПРИКЛАДНОГО МИСТЕЦТВА ЯК ВАЖЛИВИЙ СКЛАДНИК ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ ТУЛЬЧИНСЬКОГО ФАХОВОГО КОЛЕДЖУ КУЛЬТУРИ	2	Світлана ОМЕЛЬЧЕНКО заступник директора з навчально- виховної роботи Тульчинського фахового коледжу культури
5.	ЗНАЧЕННЯ УЖИТКОВОГО МИСТЕЦТВА В ПРОЦЕСІ ФОРМУВАННЯ ДУХОВНОЇ КУЛЬТУРИ ОСОБИСТОСТІ	2	Аркадій ВОЛКОТРУБ голова ОМО, заступник директора з виховної роботи Відокремленого структурного підрозділу «Чернятинський фаховий коледж Вінницького національного аграрного університету»

Опис досягнутих результатів навчання

У процесі опанування програми підвищення кваліфікації слухачі оволодіють такими компетентностями:

загальні компетентності:

- здатність до особистісного та професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку;

- здатність використовувати сучасні інформаційні технології для ефективної комунікативної взаємодії з учасниками освітнього процесу.

фахові компетентності:

- поглиблене формування компетенцій інноваційного й креативного мислення щодо збереження та відродження спадщини декоративно-ужиткового мистецтва нашої держави;

- вдосконалення педагогічної майстерності у вивченні та дослідженні української культури та її давніх народних творчих ремесел;

- здатність виявляти розуміння ролі декоративно-прикладного мистецтва та його історичного підґрунтя у формуванні духовності здобувачів освіти закладів ФПО.

Обсяг семінару – 12 годин /0,4 кредиту ЄКТС (модератори та спікери), 6 годин / 0,2 кредиту ЄКТС (учасники семінару 18 та 19 травня), 3 години / 0,1 кредиту ЄКТС (слухачі).

Цільова аудиторія - заступники директора з виховної роботи закладів фахової передвищої освіти Вінницької області.

Документ, що видається: Сертифікат.

Місце виконання програми: Фаховий коледж економіки і права ВКІ, м. Вінниця, вул. Академіка Янгеля, 59. т. 53-97-72 ел. пошта: nauk.metod404@gmail.com

ІСТОРІЯ ТА СЬОГОДЕННЯ ВІННИЦЬКОГО КООПЕРАТИВНОГО ІНСТИТУТУ

Історія Вінницького кооперативного інституту нараховує понад дев'яносто років, протягом яких заклад перетворився з кооперативної школи, заснованої у 1925 році, у колиску кооперативної освіти Вінниччини.

Новостворений навчальний заклад очолив професійний педагог Павло Якимович Поліщук. Навчання 284 учнів проводилося у чотирьох кабінетах та одній лабораторії у дві зміни. Навчальний процес забезпечували 35 працівників

Перша будівля Вінницького кооперативного технікуму, 1930 р.
м.Вінниця, вул. Свердлова, 115 (будівля не збереглася)

технікуму (з них – 25 викладачів), функціонувала власна бібліотека з фондом 3533 книги, діяв студентський кооператив, що займався організацією харчування студентів.

У 1931 році ВКТ здійснив перший випуск фахівців громадського харчування і розпочав роботу над створенням власної матеріально-технічної бази.

У 1933 році технікум було закрито, а на його базі організовано фабрично-заводське училище для підготовки фахівців громадського харчування.

У 1957 році правлінням Укоопспілки було відновлено діяльність Вінницького кооперативного технікуму. Першим директором відновленого навчального закладу став Володимир Степанович Чередниченко. З моменту відновлення технікум розташовувався за адресою: м. Вінниця, вул. Горького, 27.

З обранням головою правління Вінницької облспоживспілки Івана Каленовича Ладаняка було прийнято рішення про розширення матеріальної бази технікуму. У 1976 році за рахунок кооперативних коштів за дольовою участю райспоживспілок області було побудовано нове приміщення ВКТ по вулиці Фрунзе, 59, де 1 вересня 1976 року пролунав урочистий перший дзвінок. У 2002 році відповідно до постанови Правління Вінницької облспоживспілки від 27.11.2002р. за №43-К Кооперативний технікум було реорганізовано в Кооперативний коледж економіки і права.

У квітні 2008 року був створений Вінницький кооперативний інститут шляхом реорганізації Вінницького кооперативного коледжу економіки і права згідно з постановою Правління Укоопспілки від 09.04.08р. за №137 та ЦК Профспілки працівників споживчої кооперації України від 09.04.08р. за №П-10/Р-12 «Про створення Вінницького кооперативного інституту», постанов

правління Вінницької ОСС від 29.12.07р. за №57-К «Про створення Вінницького кооперативного інституту» та від 07.04.08р. за №20-К «Про реорганізацію Вінницького кооперативного коледжу економіки і права».

Вінницький кооперативний інститут – навчальний заклад, історія якого сягає у глибину минулого століття. Декілька разів змінювалася його назва, закривалися одні спеціальності та відкривалися інші. Але він завжди виконував свою функцію – сприяв розвитку споживчої кооперації та кооперативної освіти на Поділлі. За роки свого існування навчальний заклад підготував понад 40 тисяч спеціалістів.

Діяльність навчального закладу базується на впровадженні особливої моделі навчання, яка відповідає сучасним процесам у галузі споживчої кооперації та інших сферах економіки України. Освітні послуги інституту є основою для розробки та обґрунтування рішень з управління виробництвом і господарською діяльністю у системі споживчої кооперації України, яка входить до Міжнародного кооперативного альянсу.

Кооперативний інститут визначив своїми орієнтирами входження до освітянського та наукового простору Європи і модернізує освітню діяльність згідно з європейськими вимогами. Потенціал інституту дозволяє формувати основи багатоступеневої підготовки фахівців, впроваджувати сучасні технології та новітні методики освіти у навчальний процес.

Місія діяльності інституту полягає в якісному задоволенні потреб населення в освітніх послугах найвищого рівня, забезпеченні підприємств та організацій споживчої кооперації кваліфікованими кадрами, всебічному розвитку людини, як особистості, завдяки системному використанню в навчально-виховному процесі передових освітніх технологій.

Під впливом загальних змін постійно відбуваються інтенсивні пошуки шляхів підвищення ефективності наукових досліджень. Відкриття нових спеціальностей в інституті вимагає створення нових структур, покращення координації наукової діяльності, перегляду тематики досліджень, зміцнення

З.Р. Вітенко, к.іст.н.
Директор фахового коледжу економіки і права
Вінницького кооперативного інституту, м. Вінниця

ВПЛИВ ДЕКОРАТИВНО – ПРИКЛАДНОГО МИСТЕЦТВА НА РОЗВИТОК ОСОБИСТОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ

На сучасному етапі розвитку української культури та сучасних інформаційних технологій у вихованні дітей, актуальним є виховання в народних традиціях. Народне декоративно-ужиткове мистецтво нерозривно пов'язане з життям і побутом людства. Краса здавна вважалася могутнім засобом морального вдосконалення особистості. Головне завдання естетичного виховання полягає в тому, щоб засобами мистецтва прищепити людині високі норми і принципи моралі, прагнення до творчої діяльності, яка є засобом реалізації духовних потреб особистості. Розвиваючи культуру почуттів, поведінки, особистих інтересів, творчу працю, активну громадську діяльність, можна формувати всебічно-досконалу і розвинену людину. Для розв'язання цього завдання важливе значення має декоративно-ужиткове мистецтво [1].

Мистецтво є засобом самовираження людини, тому предметом мистецтва є як стосунки людини та світу, так і сама людина у всіх її вимірах – психологічному, соціальному, моральному і навіть побутовому. Мистецтво не тільки бере людину в його цільності, але і торкається усіх самих глибоких і ще не вивчених наукою шарів найдивовижнішого феномена у світі, котрим є людина – таємниця таємниць природи [2].

Безумовно одним із засобів формування важливих сторін психічного життя емоційної сфери, образного мислення, художніх та творчих здібностей студентів є мистецтво та осмислення почуттєвого досвіду, сконцентрованого у творах мистецтва, воно виховує й розвивається особистість. Через залучення до світу інших людей, співпереживаючи та наслідуючи їх поведінку в значущих, емоційно насичених ситуаціях, дитина відкриває для себе гаму нових почуттів, збагачується певним відношенням до навколишнього, починає переживати

радість пізнання краси природи, праці творів мистецтва, людських стосунків, усвідомлює власне «я», оволодіває мовою емоцій [3].

Також одним із важливих завдань у народного мистецтва є сприяння виникненню у молоді поваги до національних традицій, любові до рідного краю, Батьківщини.

Згідно Концепції національно - патріотичного виховання в системі освіти України до 2025 року, серед основних складових виокремлено духовно-моральне виховання, яке безперечно можна забезпечити за допомогою наявних прикладів народного мистецтва. Так відповідно концепції одним із завдань патріотичного виховання є вироблення серед молоді пошани до духовних і культурних надбань українського народу [4].

Можна виділити такі засоби ужиткового мистецтва, за допомогою яких формуються національні цінності, як: організація та створення виставок, художніх фотографій за відповідною тематикою, пошук, збирання та збереження народної культурної спадщини України, майстер-класи з виготовлення нескладних виробів декоративно-ужиткового мистецтва, відвідування красзнавчих музеїв, ознайомлення з пам'ятками української культури та історії [5].

З'ясувавши сутність декоративно-прикладного мистецтва приходимо до висновку, що це галузь декоративного мистецтва, що спрямована на створення художніх виробів, що характеризуються декоративною образністю й практичним використанням у побуті. Народне декоративно-прикладне мистецтво є однією з форм суспільної свідомості і суспільної діяльності. Воно зародилося в первісному суспільстві, коли людина жила в умовах родового ладу, а засоби до існування добувала примітивними знаряддями. Тоді вся діяльність могла бути тільки колективною. Відсутність складних трудових операцій призводила до того, що всі члени колективу мали одні й ті ж обов'язки, опановували одні й ті ж трудові навички. Народне образотворче і декоративне мистецтво своїми коренями сягає глибокої давнини. Воно нерозривно поєднане з магічно-обрядовою і господарською діяльністю людини.

Саме тому твори народного мистецтва містять як духовні, так і матеріальні ознаки. Між звичайними побутовими предметами з дерева, глини, каменя та інших матеріалів і предметами – творами народного мистецтва не існує чіткої межі.

Потрібно відмітити що однією із складових народного мистецтва є ужиткове яке характеризується створенням та оформленням виробів, переважного побутового призначення. До таких предметів належать: меблі, посуд, одяг, різне начиння, прикраси, знаряддя праці та інше. Матеріалом для творчості слугують текстиль, дерево, кераміка, метал, скло, фаянс, фарфор тощо. Техніки виконання – багаті й різноманітні: різьблення, розпис, вишивка, вибійка, художнє литво, карбування, плетіння тощо. Ужиткове мистецтво задовольняє водночас практичні й художні потреби суспільства, є частиною культурної спадщини, втілює досвід естетичної організації предметного середовища. Воно тісно пов'язане зі способом життя, побутом, звичаями, традиціями, етнонаціональними особливостями, світоглядними уявленнями, смаками.

Таким чином, народне мистецтво – складне та багатогранне, охоплює різні види народної творчості: танці, музику, пісні, фольклор, будівництво. Воно сполучило в собі духовну й матеріальну діяльність, досвід і творчість майстрів, утілені в художніх творах. Народні майстри постійно вдосконалювали і збагачували свої вміння; виготовляючи речі, робили їх не тільки побутовозручними і практичними, але й не забували прикрасити. Наші предки обожнювали природу та її складові, що знайшло відображення в мотивах народного декорування [6].

Декоративно-прикладне мистецтво визначає художню специфіку народної культури і, на нашу думку, може й повинно нині стати засобом національного відродження та естетичного виховання молоді. Від так декоративно-прикладне мистецтво – це саме такий засіб етнопедагогіки, що викликає найоптимальніший емоційний стан для формування культури особистості, в якому найяскравіше визначені всі етапи її формування:

виявлення, засвоєння, створення та передачі народних, культурних, моральних й матеріальних цінностей. Можна виокремити такі функції декоративно-прикладного мистецтва, як: комунікативну, пізнавальну, творчу.

Комунікативна функція декоративно-прикладного мистецтва забезпечує діалог з особистістю, що спонукає її до плідного спілкування зі світом прекрасного. Твори народних майстрів захоплюють людину, створюють психологічний комфорт, спонукають до естетичної взаємодії, впливають на почуття людини і тим самим утворюють неформальний, а особистісно виражений зв'язок з етнохудожніми цінностями.

Пізнавальна функція пов'язана з освоєнням духовно цінного, що було набуто попередніми поколіннями. Як естетична категорія, народна художня творчість має широкий діапазон дії – від зовнішнього фіксування краси речей до усвідомлення закономірностей освоєння дійсності за законами краси. Пізнання прекрасного за допомогою народного декоративно-прикладного мистецтва збагачує естетичні смаки, зміцнює критерії естетичних оцінок художніх явищ, формує справжні духовні інтереси і потреби в галузі культури, естетики, одягу, побуту.

Творча функція народного декоративно-прикладного мистецтва важлива для педагогічної практики. Безпосереднє спілкування з творами народного мистецтва активізує людські емоції, викликає творчу уяву, стимулює фантазію, пробуджує почуття, збагачує образне мислення. Естетична сила мистецтва виявляється не лише у здатності впливати на естетичні смаки, ціннісні орієнтації, але й у здатності будити творчий дух особистості. Саме через творчу працю максимально розкривається і опредмечується духовний світ людини, формуються такі риси характеру, як почуття власної гідності, цілеспрямованість, прагнення до моральноестетичних ідеалів, які впродовж століть виробив український народ [7].

Отже, можна зробити висновки, що ужиткове мистецтво має важливу функцію та роль у розвитку молодого покоління, адже насамперед формує почуття патріотизму до Батьківщини, любові та шани до традицій та звичаїв

українського народу, пізнаючи красу народної творчості, дитина відчуває позитивні емоції, на основі яких виникають більш глибокі почуття радості, захвату [8].

Література

1. Коваль О. Вплив декоративно-ужиткового мистецтва на естетичне виховання учнів на уроках трудового навчання // <https://phm.cuspu.edu.ua/nauka/konferentsii/fizyka-tekhnolohii-navchannia/82-2016/teoriia-ta-metodyka-tekhnolohichnoi-osvity/551-vplyv-dekoratyvno-uzhytkovoho-mystetstva-na-estetychne-vykhovannya-uchniv-na-urokakh-trudovoho-navchannya.html>
2. Голінська О. Вплив декоративно-прикладного мистецтва на духовний розвиток особистості студента. Проблеми та перспективи розвитку науки на початку третього тисячоліття у країнах СНД: XVIII Міжнародна науково-практична інтернет-конференція. (м. Переяслав-Хмельницький, 29-30 грудня 2013) – Переяслав – Хмельницький, 2013. С.
3. Бованенко О.О. Формування художньо-естетичної культури особистості студента засобами декоративноприкладного мистецтвануковий. Часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 11 Соціальна педагогіка. Київ, 2019. Випуск 26. С
4. <https://naurok.com.ua/prezentaciya-mistectvo-yak-zasib-stverdzhennya-nacionalno-svidomosti-ta-identichnosti-308097.html>
5. <https://nus.org.ua/news/mon-zatverdylu-novu-kontseptsiyu-patriotychnogo-vyhovanny>
6. <https://vue.gov.ua>
7. Мамчур Н.С. Народне декоративно-прикладне мистецтво як засіб виховання естетичних смаків студентської молоді // <https://dspace.udpu.edu.ua/bitstream/6789/915/1/narodne%20dekoratyvno-prykladne%20mystetstvo%20yak%20zasib%20vykhovannia%20estetychnykh%20smakiv%20studentaskoi%20molodi.pdf>
8. https://pedvistavka.at.ua/publ/2015_ko_vikhovannja_i_rozvitok/pozashkillja/ukrajinske_narodne_mistectvo_vitinanki_jak_zasib_nacionalno_patriotichnogo_vikhovannja/48-1-0-1553

Оксана ПРОКОПОВА,

заступник директора з виховної роботи
Іллінецького аграрного фахового коледжу

ФОРМУВАННЯ ДУХОВНИХ ЦІННОСТЕЙ СТУДЕНТІВ ЗАСОБАМИ ДЕКОРАТИВНО-УЖИТКОВОГО МИСТЕЦТВА

Одним з найважливіших завдань сьогодення, які стоять перед закладами освіти, є відродження українських національних традицій, національної творчості у різних її формах. Дієвим підґрунтям для такої виховної роботи можна вважати процес формування в здобувачів освіти конкретного практичного досвіду з виготовлення предметів і речей, які у своєму змісті пов'язані з народною культурою українців, а саме – виготовлення декоративно-ужиткових виробів, які були характерними для побуту українців, а деякі з них криють у своїх формах і техніках оздоблення й інші сторінки нашої історії. У повсякденному житті дизайн замінив собою мистецтво і став чи не найважливішою формою самовираження. Оточуючи себе певним колом самопочуття і таким чином знаходить спосіб узгодження свого „внутрішнього” і „зовнішнього” світу. З іншого боку – й ідентифікація тієї чи іншої людини можлива саме через конкретні речі.

Декоративно-ужиткове мистецтво українського народу є тим середовищем у якому формувалася свідомість багатьох відомих українських митців, архітекторів, дизайнерів і формується свідомість сучасних професіоналів. Воно є провідником у світ мистецтва

інших народів і культур, адже людина, яка прислухається до своєї історії,

здатна оцінити досягнення інших культур. Народна творчість – серцевина декоративно-ужиткового мистецтва є тим подихом тисячоліть, що доносить до нас сакральні символи та образи створені різними народами, які надають життєвості сучасному мистецтву. В ньому сплелися і відобразилися і релігійний ритуал, і соціальні та моральні фактори. Це мистецтво не лише естетизація реальності, а сама форма дієвої реальності, яку переживала людина і відповідним чином фіксувала, кодувала її.

Декоративно-ужиткове мистецтво дає можливість не лише опанувати певні техніки чи прийоми, а й набути уміння мислити категоріями тієї чи іншої культури, сприймати її очима, оперувати її образами. Головна мета духовного розвитку особистості студента на сучасному етапі - це виховання всебічно гармонійно розвиненої особистості з глибокими розумінням традицій, культурних цінностей свого народу, яка б розуміла мистецтво, відчула красу в

усіх її проявах. Недаремно у філософії акцентується взаємний зв'язок між культурою і освітою, який свідчить, що духовний пошук особистості тісно пов'язаний із творчим навчанням, спроможним висвітлювати особистість, її розвиток і культурне збагачення. Тільки освіта через мистецтво як

осередок істинного, прекрасного, доброго є, на думку багатьох званих педагогів, найефективніший шлях до духовної самореалізації особистості. Декоративно-ужиткове мистецтво відіграє **велику роль** у розвитку духовних цінностей і творчих здібностей здобувачів освіти. Впливаючи на особистість, воно збагачує емоційний і практичний досвід, розвиває психіку, формує інтелект, сприяє вихованню естетичних потреб, веде до накопичення професійних навичок і умінь, розвитку природних задатків студентів.

В Іллінецькому аграрному фаховому коледжі одним із стимулів розвитку інтересу до творчої діяльності є **виставки декоративно-ужиткового мистецтва, які** організуються з метою залучення молоді до кращих традицій національного мистецтва, подальшого розвитку і підтримки талановитих творчих особистостей. Участь у виставках формує в молоді естетичні смаки, розкриває важливе місце декоративно - ужиткового мистецтва у житті, допомагає виявити та розвивати творчі здібності. Завдяки обміну інформацією через виставки відбувається збагачення досвіду у галузі зображувальної діяльності кожного студента. Тому

поглиблений, відносно стійкий інтерес поступово поширюється на інші сфери

зображувальної діяльності. Викладачі коледжу подають власний приклад, як потрібно виготовляти речі, адже на виставці завжди присутні виготовлені власноруч власні вироби. Важливим аспектом є те, що студенти самостійно презентують експонати виставки та детально розповідають про техніки їх виконання.

«Яскравою культурно-мистецькою подією Іллінецького коледжу стала виставка виробів декоративно-ужиткового мистецтва, яку організували студенти та викладачі. В експозиції були представлені вироби з дерева, рушники, картини, вишиті бісером, вироби з лози та соломки, металу, пластику, вишивка, бісероплетіння, квілінг, живопис, вироби з тканини, глини тощо. Здавалося, що кожна робота розмовляла фарбами, лініями, розповідала про свого автора, несла радість та позитив, заворожувала,

відволікала від буденності й надихала. Директорка краєзнавчого музею Вікторія Настич спільно із заступником директора з виховної роботи та завідувачими відділами оглянули усі вироби, поспілкувалися зі студентами та відзначили кращі роботи в кожній із груп. Усі відвідувачі виставки отримали незабутні враження і ще раз переконалися у майстерності і талановитості наших студентів та викладачів»

«Маленькі миті великого життя» - назва виставки, яку відвідали студенти Іллінецького аграрного фахового коледжу, організовану в міському будинку культури. Студенти мали нагоду переглянути старі весільні фотографії жителів Ілліначчини. Велике зацікавлення і захоплення у юнаків

та дівчат викликала виставка традиційного українського одягу, рушників та експонатів декоративно-прикладного мистецтва. Куратор групи допомогла «переміститися» у часі і доторкнутися до традицій української вишивки та ознайомила студентів з декоративно-фігурним посудом послідовників українського майстра художньої кераміки Олександра Ганжі. Студенти із зацікавленням ставили запитання та скористалися унікальною можливістю сфотографуватись у народних костюмах.

Важливим фактором у формуванні інтересу до декоративно - ужиткового

мистецтва є залучення студентів до відвідування музеїв, адже студенти мають можливість познайомитися з видами та техніками декоративного мистецтва, розвивати свої ціннісні орієнтації і, беручи

участь в різних заходах музею, проявити свою активність і творчі здібності.

Особливо доцільно застосовувати **майстер-класи** та демонстрацію

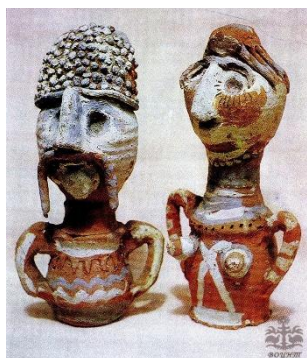

виконання робіт професіоналами та майстрами своєї справи, адже у ході майстер-класу відпрацьовуються вміння, а процес засвоєння матеріалу перетворюється в захоплююче дійство та розширює межі пізнання, викликає більшу зацікавленість.

Секретами гончарної справи щедро поділився на майстер-класі викладач Тульчинського коледжу відділу образотворчого та декоративно-прикладного мистецтва та реставрації Рижий Василь Степанович. З великим задоволенням дівчата та хлопці ліпили фігурки з глини та спробували виготовляти свої перші вироби на гончарному крузі.

В Іллінецькій міській об'єднаній територіальній громаді в с. Жорнище був проведений Всеукраїнський мистецький молодіжний пленер гончарів та

живописців за участі студентів мистецьких вузів Харкова, Львова, Вінниці і Тульчина. Захід присвячений пам'яті нашого земляка, відомого гончара Олександра Дорофійовича Ганжі – народного митця, майстра гончарної справи. Постаць Олександра Ганжі в нашій культурі

масштабна і унікальна. Пластичними прийомами образотворення він суттєво збагатив наше розуміння краси і величі людського духу через дивні образи. Феномен Ганжі вже кілька десятиріч діє, він впливає на художників, мистецтвознавців, на людський дух там, де він ще живий, прагнучий відкриттів, пізнання,

мрій... Він спонукає до мислення. Ним ми стали вимірювати красу і життя. Чутлива людська душа, споглядаючи твори майстра, зростає і шириться, очищається і возвеличується. Його роботи зберігаються в Національному музеї українського гончарства в Опішному. Творча молодь, а це майже 30 учасників, створювали вироби з глини у стилі «Ганжі»; малювали живописні краєвиди нашого міста та природу на кратері «Іллінецька астроблема». За 5 днів було представлено майже 100 робіт. Ще один день було відведено на проведення майстер-класів.

Завжди оригінально та цікаво проходить **майстер-клас з виготовлення ляльки-мотанки** — давнім українським оберегом. Їх робили на здоров'я, благополуччя, вдале заміжжя й для безлічі інших цілей.

Змістовні зустрічі організовуємо в коледжі з **майстринями — вишивальницями**. Майстрині охоче діляться своїми здібностями та наголошують на тому, що орнаменти вишивки, окрім естетичної, виконують також символічну, оберегову функцію і дають нам уявлення про світогляд

наших предків. Поєднання високої майстерності, неперевершеного естетичного смаку та змістовного наповнення роблять вишивку унікальним надбанням української та світової культури.

Одним із напрямів національного виховання в Іллінецькому коледжі є оновлена, реконструйована, доповнена новими експонатами це стилізована українська хата з сакральними знаками на сволюку, розмальованою піччю,

таємничою покуттю, великою колекцією вишитих рушників, сорочок та іншого вбрання, майстерно виготовлених предметів домашнього вжитку та різного господарського начиння. Саме в такій хаті залишився дух народних традицій, що здавна виховували в людині добрі почуття, працьовиту вдачу, чутливу до краси душу. Народознавча Світлиця стала центром введення студентів у чарівний світ

культурно-історичних надбань українського народу, які залюбки виховує високоморальне, національносвідоме покоління патріотів, продовжувачів давніх прогресивних національних традицій.

Майстер клас з писанкарства, який був організований для студентів коледжу, створив магічну атмосферу, адже студенти мали унікальну нагоду власноруч творити дива. Майстриня по писанкарству Кулієва Галина Олексіївна познайомила студентів та запрошених з традиціями писанкарства та навчала присутніх декоративному оздобленню великодніх яєць.

Напередодні Великодня в Іллінецькому коледжі в рамках проекту «Культурний фронт Вінниччини на шляху до Перемоги» студенти підготували писанки, створені різними техніками та орнаментами. Тут є мальованки, крапанки, декоровані, стилізовані, традиційні писанки

та сувеніри, виготовлені технікою декупаж. Барвисті символи Великодня, виготовлені студентами, прикрашали стилізоване писанкове дерево від Іллінецького коледжу, яке приймало участь у фестивалі «Писанковий дивосвіт», організованим управлінням культури Іллінецької міської ради.

Головне завдання естетичного виховання полягає в тому, щоб засобами мистецтва прищепити людині високі норми і принципи моралі, прагнення до творчої діяльності, яка є засобом реалізації духовних потреб особистості. Розвиваючи культуру почуттів, поведінки, особистих інтересів, творчу працю, активну громадську діяльність, можна формувати всебічно-досконалу і розвинену людину. Для розв'язання цього завдання важливе значення має декоративно-ужиткове мистецтво

Я.В. Паламаренко, к.е.н., доцент,
заступник директора з виховної роботи
Технологічно промисловий-фаховий коледж
Вінницького національного аграрного університету, м. Вінниця
ORCID ID: 0000-0001-9972-4313

ФОРМУВАННЯ У ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ ІНТЕРЕСУ ДО УЖИТКОВОГО МИСТЕЦТВА ЯК СКЛАДОВОЇ ЧАСТИНИ ДУХОВНОЇ КУЛЬТУРИ УКРАЇНИ

У статті розглянуті проблеми питання формування естетичних смаків здобувачів освіти засобами ужиткового мистецтва, а також розглядається саме ужиткове мистецтво як складова національної культури України. Автором відзначається необхідність вирішення актуальних проблем ефективного виховання студентської молоді. Особлива увага приділяється виховному впливу ужиткового мистецтва на формування особистості духовної культури України. На основі аналізу наукових публікацій та власного досвіду навчально-виховної роботи зі студентами запропоновано найбільш ефективні форми та методи трудового, морального, естетичного та національно-патріотичного виховання майбутніх здобувачів освіти, визначено оптимальні умови виховання студентської молоді засобами ужиткового мистецтва.

Постановка проблеми. Принципи єдності національного і загальнолюдського, культуру-відповідності, природо-відповідності, демократизації, гуманізації виховання породжують завдання навчально-виховного характеру: відновлення культурно-історичної пам'яті народу, історичного національного досвіду, критичний відбір соціо-культурного матеріалу у виховному процесі, його дидактичне оформлення. Досліджено, що концепція виховання студентської молоді орієнтує на її залучення до світової культури і загальнолюдських цінностей, однак процес, в рамках якого повинно здійснюватись це залучення, має спиратись на народні звичаї, традиції та

культуру [9]. Вища школа – вагомий чинник у вихованні сучасної молоді. Одним із основних завдань напрямку мистецької освіти є формування світогляду студента. Важливо не просто підготувати спеціаліста галузі мистецтва, а й виховати в нього патріотичні переконання й погляди, спрямовані на розуміння національної приналежності [8]. Відтак, мистецтво – поліфункціональне за своєю суттю було не тільки відображенням і пізнанням життя, а й своєрідною його моделлю. Однак при різних соціальних функціях воно зберігало цілісність, внутрішню єдність.

Досліджуючи питання щодо предмету ужиткового мистецтва, слід наголосити, що поряд із визначенням функціонального, виробничого, художньо-естетичного напрямку, важливе місце займає історична складова (періодизація, походження, унікальність тощо), яка окреслює значення пам'ятки для історико-культурного поступу нашої держави [5].

В умовах сьогодення, коли матеріально-побутові функції ефективно виконує промислове мистецтво дизайну, за ужитковим мистецтвом має зберігатися насамперед його естетична, пізнавальна, комунікативна функції, зумовлені потребою в унікальних формах ужиткової творчості, їхньому неповторному характері й наступності вікових художніх традицій. Для прикладу, традиційний декоративний орнамент має національний колорит, і в цьому змісті його символіка виражає своєрідність народного світосприймання: характерні риси конкретного природного ландшафту, клімату, національного темпераменту у визначеній мірі є засобом виховання любові до рідної землі, почуття поваги до споконвічних традицій свого народу.

Виклад основного матеріалу. Основним завданням системи освіти нашої держави є формування молоді особистості з високим рівнем наукового знання, культури, моралі та етики. Проте сьогоденне суспільство характеризується помітним падінням рівня культури, моральності та загалом вихованості підростаючого покоління, про що говорить радіо, показує телебачення, пише преса, свідчать численні психолого-педагогічні дослідження. Реалії сьогодення вимагають кардинально нових підходів до

реалізації системи виховної роботи із студентською молоддю. Особливої уваги потребує оптимізація виховного процесу вузів педагогічного профілю, оскільки вони готують і випускають не просто кваліфікованих фахівців, а насамперед – вчителів та вихователів, фахівців, основним завданням яких є виховання особистості молодої людини, формування її громадянської позиції, закладання основних ідеалів та життєвих принципів [9].

Зокрема, ужиткове мистецтво вважається найдавнішим видом художньої діяльності. Люди завжди прагнули прикрашати себе, своє житло та речі, якими вони користувалися. Спочатку це були зовсім примітивні зображення: риси, крапки, заглиблення тощо. З часом вони ставали дедалі складнішими і утворювали орнамент [6]. Так само як і в культурі будь-якої частини світу, в Україні орнаментальні форми певних стилістичних напрямів у поєднанні з місцевими традиціями набули свого характеру.

Зазначимо, що мистецтво, відповідно до тлумачень у науковій літературі, є первісним позначенням будь-якої майстерності найвищого й особливого гатунку, в загальноприйнятому спеціальному розумінні – позначення майстерності в естетичному ракурсі і створених завдяки йому мистецьких творів, які відрізняються, з одного боку, від творів природи, з іншого – від творів науки і техніки, причому межі між цими галузями людської діяльності розмиті, бо у найвизначніших досягненнях цих галузей беруть участь також і сили мистецтва. Мистецтво теж розглядається як специфічна форма суспільної свідомості і людської діяльності, що відображає дійсність у художніх образах, один із найважливіших способів естетичного освоєння дійсності. При цьому, головною особливістю ужиткового мистецтва є єдність у художніх творах утилітарних та естетичних принципів. Предмет і форма відображення дійсності в мистецтві зумовлюють його специфічні функції – задоволення естетичних потреб людей шляхом створення творів, які можуть принести людині радість, насолоду, духовно збагатити її та разом з тим пробуджують в ній художника, здатного у конкретній галузі своєї діяльності творити «за законами краси». За допомогою цієї естетичної функції мистецтва проявляється його пізнавальне

значення і здійснюється виховний вплив на особистість [1].

Творчість як процес діяльності людини, у результаті якого створюються якісно нові матеріальні та духовні цінності, знайшла своє місце у всіх сферах людського життя. У результаті створюються літературні та художні твори, комп'ютерні програми, винаходи, промислові зразки, торгівельні марки, а також різновидом творчої діяльності є й рукоділля.

Люди займаються рукоділлям та створюють твори ужиткового мистецтва з різних причин:

1) Рукоділля – це спосіб втілення естетичних потреб людини, це поклик душі, це спосіб самовираження та самореалізації людини.

2) Задля зміни виду діяльності та відпочинку від основної роботи.

3) Рукоділля – це спосіб розслабитися, цьому сприяє механічна дія рук.

4) Це засіб заощадити кошти або навіть заробити, створюючи об'єкти, які згодом можна продати.

5) Це можливість зробити власноруч те, чого не можна купити. У законодавчій базі України такий вид діяльності як рукоділля закріплено як об'єкт авторського права – ужиткове мистецтво. Хоча довгий час використовувалося визначення «декоративно-прикладне мистецтво» (від лат. – прикрашаю) [2].

Народна творчість – це історична основа, на якій розвивалася і розвивається світова художня культура, одна із форм суспільної свідомості і суспільної діяльності, явище соціальне зумовлене. Як і інші форми суспільної свідомості, зокрема філософія, мораль, релігія, політична і правова ідеологія, народна творчість розвивається під впливом конкретної історичної дійсності. Характер виробничих відносин визначає загальний рівень суспільної свідомості, у тому числі творчої діяльності народу.

Відтак, народна творчість включає в себе різні види художньої діяльності народу:

1. поетичну творчість;
2. музичне мистецтво;

3. танцювальне мистецтво;
4. театральне мистецтво
5. народну архітектуру;
6. декоративне мистецтво;
7. образотворче мистецтво.

Народна творчість існує як сукупність численних видів, жанрів, родів. Усі її види об'єднує основне – пізнання та відображення трудової діяльності людства, його історії, побуту тощо, хоча кожен із них мав певні особливості функціонального призначення, матеріалу, засобів вираження [7].

Аналіз наукової літератури показав, що правильно побудований навчально-виховний процес здобувачів освіти засобами декоративно-ужиткового мистецтва дає можливість реалізації морального виховання. Так, на заняттях із практикуму з художньої обробки матеріалів варто пропонувати студентам об'єкти праці, які мають обрядове призначення (обереги, писанки, обрядові рушники тощо). В процесі проєктно-технологічної діяльності на виховних заняттях здобувачі освіти досліджують призначення цих виробів, з'ясовують зміст символів та мотивів у їх оздобленні, визначають їх роль в обряді. Величезний виховний потенціал наявний і в обрядах, які завжди виховують повагу до старших, батьків, символізують подружню вірність, любов до життя. Крім морально-виховних можливостей, краса творів народного декоративно-прикладного мистецтва має творчо-спонукальну здатність, що є надзвичайно важливою рисою у вихованні особистості. Краса зумовлює бажання творити, додержуватись законів її буття у всіх сферах людської діяльності. Естетичне відчуття, наскільки відомо, виникло на базі предметно-практичної діяльності людини як її духовне начало. Тут важливо відзначити, що специфічною рисою ужиткового мистецтва є розуміння людьми краси речей не лише в їх оздобленні, а переважно того процесу творчої праці, в результаті якого виконали той чи інший твір [9].

Так, згідно ст.1 ЗУ «Про авторське та суміжні права» твір ужиткового мистецтва – це твір мистецтва, в тому числі твір художнього промислу,

створений ручним або промисловим способом для користування у побуті або перенесений на предмети такого користування [3]. Стаття 8 цього ж закону та ст. 433 Цивільного кодексу України [4] відносить твори ужиткового мистецтва до об'єктів, що охороняються авторським правом у пункті 11, в тому числі твори декоративного ткацтва, кераміки, різьблення, ливарства, з художнього скла, ювелірні вироби тощо.

Для покращення навчально-виховного процесу все ж таки бракує літературних джерел мистецького, культурного та історичного спрямування, ґрунтовних посібників, підручників, методичних розробок з проблем національно-патріотичного, естетичного виховання студентської молоді. Недооцінюється значення факультативів, гурткових занять, виховних заходів, вечорів на національно-патріотичну тематику, проведення зустрічей з народними умільцями, художниками, майстрами. Недостатньо уваги приділяється вихованій ролі екскурсій в історичні, етнографічні, краєзнавчі музеї, до центрів декоративно-ужиткового мистецтва України на виставки майстрів народного мистецтва, етнографічні фестивалі. Не приділяється значної уваги оформленню кабінетів, аудиторій, інших навчальних приміщень у традиційному українському стилі, з використанням виробів ужиткового мистецтва, яке покликане безпосередньо впливати на емоційну сферу студентів [8].

Висновки. Проаналізувавши стан викладання ужиткового мистецтва можна виділили низку вагомих причин, які ускладнюють цей процес: відсутність науково-обґрунтованих навчальних програм з різних видів ужиткового мистецтва, системи практичних завдань творчого характеру, науково-методичної і навчальної літератури; невідповідність матеріально-технічної бази переважної більшості шкіл сучасним вимогам; відчутний дефіцит висококваліфікованих педагогічних кадрів; низький виховний потенціал сім'ї і культурно-просвітницьких організацій. Звернення до глибинних коренів ужиткового мистецтва – тисячолітнього доробку нашого народу, в якому зафіксовані духовність, обдарування, мистецький хист

українців, їх буття, спосіб мислення, вдача, погляди, почуття – складає підґрунтя національної системи естетичного виховання. Завдяки пізнанню історичного минулого рідного народу, оволодінню його духовними і матеріальними цінностями у здобувачі освіти формуються яскравими, інтелігентними, неповторними особистостями з глибокими різнобічними знаннями і прагненням втілення у собі національного ідеалу, постійного самовдосконалення, духовного й естетичного зростання.

Народне мистецтво відіграє величезну роль у формуванні творчої особистості молоді, у розширенні знань про культурно-історичну, морально-духовну спадщину свого народу. Виховання мистецької молоді засобами традиційного народного мистецтва спрямоване на формування у студента загальнолюдських цінностей, національної самосвідомості, поваги до історичного минулого, усвідомленого збереження та примноження духовних і мистецьких цінностей.

Відтак, науково обґрунтоване, належно організоване та системно реалізоване виховання студентської молоді засобами ужиткового мистецтва, яке відображає духовний поступ народу, процес збереження й збагачення його культури та відповідає потребам етнокультурного відродження української нації, дасть змогу сформувати освічену, високоморальну, працелюбну особистість громадянина-патріота своєї Батьківщини.

Список використаних джерел

1) Савчук І. Декоративно-ужиткове мистецтво як складова національної культури та чинник формування естетичних смаків учнів. *Наукові записки. Серія: Педагогіка*. №8. 2007. С. 19-25.

2) Шуба І.В. об'єкт авторського права – ужиткове мистецтво. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/162467618.pdf>

3) Закон України «Про авторське право і суміжні права» від 11.07.2001 року № 2627-III. Відомості Верховної Ради України (ВВР). №43. 2001. Ст. 214. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/3792-12>.

4) Цивільний кодекс України від 16.01.2003 року № 435-IV: станом на 19.01.2013 року. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/435-15/page9>.

5) Златанов З. Історія розвитку декоративно-ужиткового мистецтва в Україні. URL: https://nakkim.edu.ua/images/Instytuty/nauka/vydannia/8_ISTORIa_ROZVYTKU_DEKORATYVNO-UZhYTKOVOHO_MYSTETsTVA_V_UKRAINI.pdf

6) Масол Л.М., Ничкало С.А., Веселовська Г.І., Оніщенко О.І. Художня культура України: Навч. посіб. К.: Вища шк., 2006. 239 с.

7) Декоративно-прикладне мистецтво як частина духовно-матеріальної культури і творчості народу URL: https://msn.khmnu.edu.ua/pluginfile.php/295859/mod_resource/content/1/%D1%82%D0%B5%D0%BC%D0%B0%201.pdf

8) Гулей О.В. Декоративно-прикладне мистецтво: Навчальний посібник. Суми: Видавництво СумДПУ ім. А.С.Макаренка. 2010. 152 с.

9) Курач М.С., Білосевич І.А. Декоративно-ужиткове мистецтво як засіб виховання студентів – майбутніх вчителів технологій. *Наукові записки. Серія: Педагогіка.* № 2. 2012. С. 122-127.

Світлана ОМЕЛЬЧЕНКО

Заступник директора з навчально-виховної роботи
Тульчинського фахового коледжу культури

ТВОРЧА РОБОТА ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ З ДЕКОРАТИВНО-ПРИКЛАДНОГО МИСТЕЦТВА ЯК ВАЖЛИВИЙ СКЛАДНИК ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ ТУЛЬЧИНСЬКОГО ФАХОВОГО КОЛЕДЖУ КУЛЬТУРИ

У 2007 році у Тульчинському фаховому коледжі культури вперше на Вінниччині була відкрита спеціальність «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація». Підготовка здійснюється за освітньо-професійною програмою «Декоративно-прикладне мистецтво».

Циклова комісія декоративно-прикладного мистецтва Тульчинського фахового коледжу культури об'єднала творчих викладачів – професійних художників, керамістів, майстрів народної творчості, готує здобувачів освіти за кваліфікацією

«викладач мистецької школи, асистент художника-реставратора». Здобувачі освіти залучаються до участі у всеукраїнських та міжнародних мистецьких конкурсах, беруть участь у виставках, культурно-мистецьких акціях. Учасники освітнього процесу сприяють збереженню, розвитку і популяризації традиційного ужиткового мистецтва і промислів Поділля, розвитку творчості

обдарованої молоді, займаються просвітницькою діяльністю серед школярів Тульчинського району та регіону.

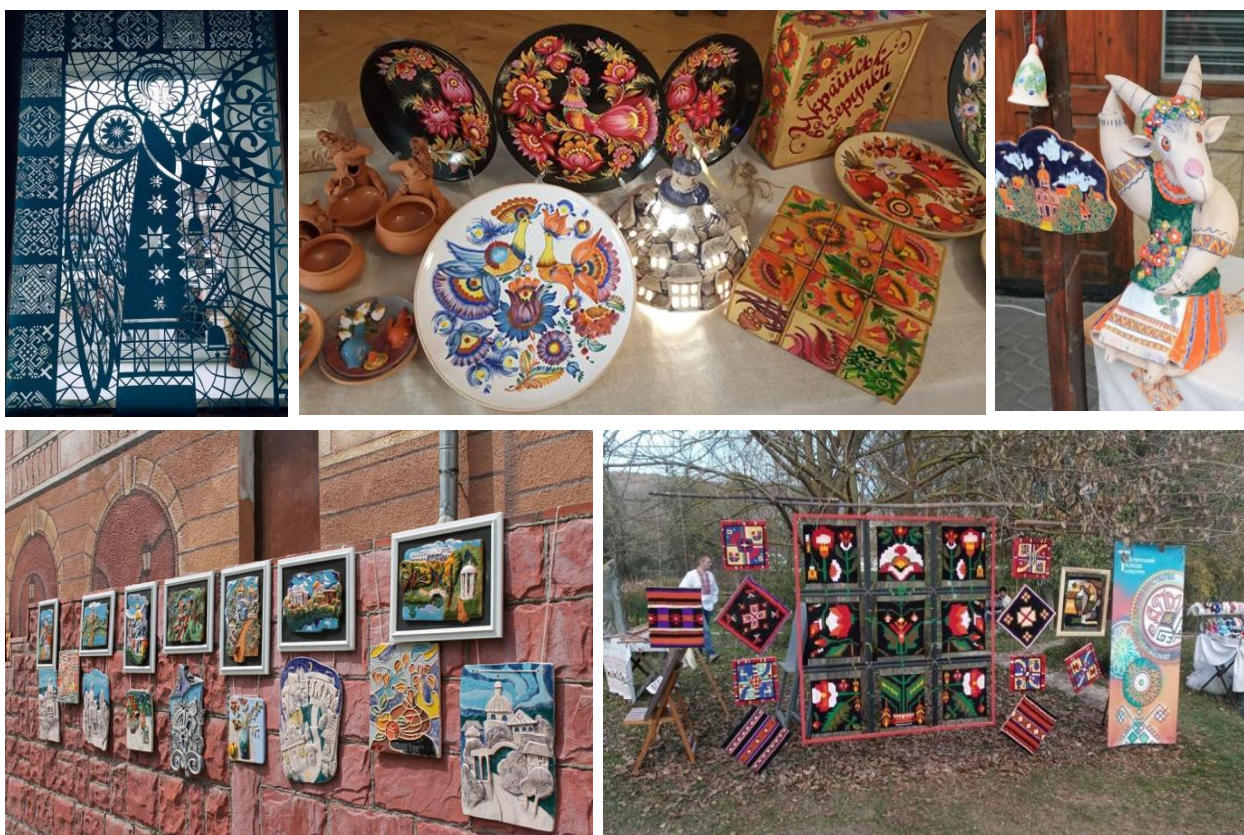
Викладачі циклової комісії ініціюють цікаві мистецькі проекти: створення у палаці Потоцьких мистецького центру «АртМісто» в рамках реалізації проекту бюджету громадських ініціатив Тульчинської територіальної громади. З метою вивчення, збереження і популяризації української культурної спадщини проводяться зустрічі з мистецтвознавцями, етнографами, майстрами, художниками. Задля організації пізнавального дозвілля серед мешканців громади наші студенти проводять майстер-класи з багатьох видів ужиткового мистецтва. У 2020 р., зокрема, в мистецькому центрі було відкрито виставку робіт студентів ц/к ДПМ та членів громадської організації KeramArtMisto «Спадок роду». Ця виставка була внесена до програми культурно - мистецького проекту «Art PALACE». У залах палацу Потоцьких (новому корпусі коледжу, пам'ятці історії та архітектури XVIII ст.) і нині працює постійно діюча виставка творчих робіт студентів з декоративно-прикладного мистецтва «Спадок роду», яку відвідують туристи і гості нашого міста.

Викладачі ц/к ДПМ разом з Тульчинським центром соціально-психологічної реабілітації «Промінь надії» працювали над проектом «Майстерня творчості» за підтримки британських друзів. Метою проекту є залучення молоді з інвалідністю до вивчення українського народного мистецтва. Це надзвичайно змістовна, корисна практично орієнтована творча діяльність. Цікавий досвід здобувачі освіти отримали у ході роботи над проектом «Село: кроки до розвитку», метою якого є покращення туристичної привабливості села шляхом створення артоб'єктів. Один із останніх проектів, над яким працювала творча команда ОПП «Декоративно-прикладне мистецтво», – створення різдвяно-новорічної інсталяції «Тульчин – столиця «Щедрика».

На даний час викладачі ц/к ДПМ разом з членами ГО «КерамАртМісто» підтримують громадського активіста Олександра Безбаха – автора проекту з облаштування території «Графський палац у Тиманівці», який реалізовується у

рамках конкурсу «Бюджет громадських ініціатив» Тульчинської міської ОТГ. Традиційним стало розташування виставки та проведення майстер-класів на Тиманівському фестивалі «Диво з горнятка».

З циклу фахової підготовки слід виділити базові дисципліни, які вивчають студенти: рисунок, живопис, композиція. Предметом вивчення навчальної дисципліни «Декоративно-прикладна творчість» є технологія роботи у різних видах і техніках ужиткового мистецтва: витинанка, писанкарство, малярство на склі, батик, декоративний розпис, кераміка, різьблення, вишивка, гобелен, народна лялька.

Студентів освітньо-професійної програми «Декоративно-прикладного мистецтва» навчає колектив досвідчених викладачів, які мають відповідну мистецьку освіту, належний рівень фахової підготовки, педагогічну майстерність, а найголовніше – це талановиті майстри-педагоги, які вміють і бажають свій досвід і знання передати обдарованій молоді. Серед них: Зорик Г.І. – заслужений художник України, Рижий В.С. – художник-кераміст, Лавренюк Н.І. – майстер декоративного розпису, Ярошенко С.К.– майстер

вишивки та гобелену, Р.В. Грималюк – викладач методики та історії ДПМ, Гончар К.А., Рижий Д. В., Резніченко І.І. – талановиті молоді викладачі.

Роботи наших студентів експонуються на мистецьких заходах обласного та всеукраїнського рівнів. У них відтворено самотність українського народу, красу і колорит

традиційних обрядів і звичаїв. Творчими роботами студентів оздоблено приміщення закладу, вони гармонійно поєднуються з сучасним інтер'єром, створюють затишок і дарують святковий настрій.

Наша активна студентська молодь бере участь у різноманітних мистецьких заходах: обласний гончарний пленер «Освячені горном» в

с. Бубнівка Гайсинського р-ну; Всеукраїнський гончарний пленер «Магічна глина» в с. Буша Ямпільського р-ну; Всеукраїнський гончарний пленер «Вікенд у Ганжі» в с. Жорнище Іллінецького р-ну; Всеукраїнський фестиваль народних ремесел «Подільські Товтри» в м. Крижопіль, Міжнародний художній пленер «Мистецька Вольниця» в музеї просто неба Козацька Левада в

с. Кинашеві та ін.

У Всеукраїнському конкурсі «ГончАрт у Косові» наша випускниця Цибуля Ольга виборола I місце в номінації «Панно з гончарних елементів»; у Всеукраїнському фестивалі-конкурсі «КерамДиво 2017» в Запорізькій області гран-прі в номінації «Кераміка» здобув Рижий Максим (1-Д). А наступного року з цього ж фестивалю, тільки міжнародного рівня, студенти привезли три нагороди: гран-прі Білик Оксана (2Д) і III місце Рижий Максим (2-Д) в номінації «Кераміка» та III місце Кучеренко Анжеліка (3-Д) в номінації «Живопис». Кучеренко Анжеліка двічі ставала дипломантом II ступеню на Всеукраїнському конкурсі «Мистецтво» в 2017-18рр.

Впродовж багатьох років здобувачі освіти спеціальності беруть участь та отримують призові місця у Всеукраїнській студентській дистанційній олімпіаді з образотворчого мистецтва (м.Умань).

У планах – відкриття міської Арт-студії для обдарованих дітей, творчої молоді району з метою залучення їх до ужиткового мистецтва.

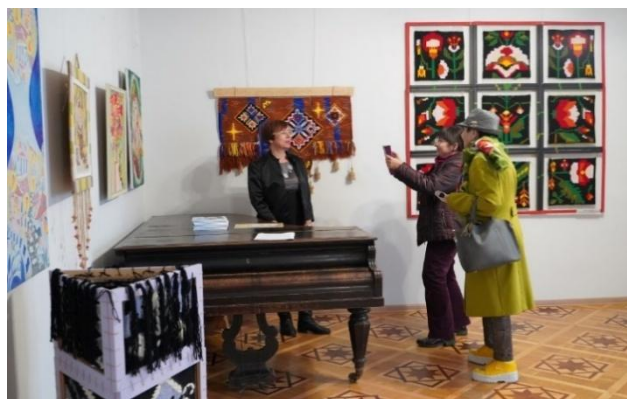

Викладачі коледжу взяли участь у Всеукраїнській науково-практичній конференції з міжнародною участю «Місце Барської кераміки у гончарній спадщині України» (13.09.2021)

Традиційним стало проведення обласного конкурсу творчих дітей та молоді «ARTMICTOK»

Значимими для учасників освітнього процесу є проведення майстер-класів, участь у виставках та фестивалях, серед яких:

III Міжнародний фестиваль дерев'яної скульптури «Ладжинський гай-2021» 18.09.2021. Молодіжний бієнале українських традиційних ремесел 26.01.2022. ОЦНТ Обласна виставка Різдвяне диво 22.12.2022. Творчі роботи

студентів демонструвались на IX Вінницька біенале художнього текстилю юних авторів «Нащадки величної спадщини».

Цьогоріч проведено майстер-клас з писанкарства у с. Джурин. Викладачі циклової комісії декоративно-прикладного мистецтва навчали жителів Джуринської громади техніки традиційного писанкарства.

Майстер-клас для жителів і гостей громади провели викладачі циклової комісії декоративно-прикладного мистецтва – Резніченко Ірина, Рижий Дмитро та Гончар Катерина.

6 квітня 2023 року у Світлиці ОЦНТ відбулося відкриття традиційної обласної виставки народного мистецтва «Великодня писанка». Студенти циклової комісії декоративно-прикладного мистецтва ТФКК і цьогоріч представили свої тематичні роботи у різних мистецьких техніках.

Випускники спеціальності і після закінчення закладу студенти продовжують творчу діяльність, навчаючись у вищих закладах освіти чи працюючи викладачами мистецьких шкіл. Наших випускників радо приймає Львівська національна Академія мистецтв, Київський національний університет культури і мистецтв, Черкаський національний університет ім. Б. Хмельницького, Уманський державний педагогічний університет ім. П. Тичини; Вінницький державний педагогічний університет ім. М. Коцюбинського.

Навчання на ОПП «Декоративно-прикладне мистецтво» у Тульчинському фаховому коледжі культури відкриває перед молоддю світ українських ремесел, які від діда-прадіда зберігаються в українських родинах і засвідчують культурний код української нації.

Аркадій ВОЛКОТРУБ, голова ОМО,
заступник директора
з виховної роботи
Відокремленого структурного підрозділу
*«Чернятинський фаховий коледж
Вінницького національного аграрного університету»*

ЗНАЧЕННЯ УЖИТКОВОГО МИСТЕЦТВА В ПРОЦЕСІ ФОРМУВАННЯ ДУХОВНОЇ КУЛЬТУРИ ОСОБИСТОСТІ

Сьогодні на теренах нашої держави відбувається війна з росією. Все це, дає нам можливість зрозуміти, що окрім висококваліфікованих спеціалістів нам, педагогам, потрібно формувати та розвивати духовний світ особистості, її культури, моральних основ. Однак, важливим залишається формування в молодій людини відчуття патріотизму та етнічної ідентифікації.

Концепція національно-патріотичного виховання студентської молоді вказує на те, що головною її метою є формування свідомого громадянина – патріота Української держави, активного провідника національної ідеї, представника української національної еліти через набуття молодим поколінням національної свідомості, громадянської позиції, високих моральних якостей та духовних запитів.

Національне виховання має стати фундаментом становлення світогляду молодій людини, на якому формуються її фахові знання та професійна відповідальність.

Я вважаю, що одним із провідних компонентів впровадження цієї мети в освітній процес є поглиблене ознайомлення молоді з культурною спадщиною, декоративно-ужитковим мистецтвом, народною творчістю, тобто, народною спадщиною нашої держави.

Ужиткове мистецтво здатне розвивати почуття прекрасного, сформувати високі естетичні ідеали, вміння розуміти та оцінювати твори мистецтва, пам'ятки архітектури, красу й багатство природи рідного краю.

Побут українців завжди був максимально естетизований. Дослідниками доведено, що етнічною специфікою духовності українського народу, особливостями етнопсихології українців є емоційність, яка проявляється насамперед у художній діяльності. Тому, напевно, в українському етносі на генетичному рівні потенційно закладені можливості відчуття і створення прекрасного в оточуючому середовищі.

Саме декоративно-прикладне мистецтво визначає художню специфіку народної культури і могло б стати сьогодні чи не найвизначнішим засобом національного відродження й естетичного виховання молоді. Декоративно-прикладне мистецтво – це найперша доступна дитині форма духовності, це перший етап оволодіння художнім стилем бачення. Декоративно-прикладне мистецтво притаманне культурі різних народів і народностей, у ньому втілюється душа народу, воно оточує людину в повсякденному житті й у свята.

Тому саме декоративно-прикладне мистецтво є найбільш близьким кожній людині і може стати основою художнього розвитку особистості, оскільки з одного боку, в ньому відбите минуле, а з іншого – в народному мистецтві протягом століть були вироблені нетрадиційні методи, які складають основу розвитку сучасної народної творчості.

Сьогодні декоративно-прикладне мистецтво розглядається як важлива художньо образна цілісність, що виконує численні функції.

В освітньо-виховному процесі використання функціонального потенціалу декоративно-прикладного мистецтва і, зокрема, народної творчості набуває особливого значення. Саме вивчення мистецтва рідного краю, свого регіону дасть підґрунтя для підготовки високоосвічених фахівців усіх галузей знань. Людина народжується і живе як єство соціальне в конкретному національному середовищі, і саме це середовище є невичерпним джерелом для її творчості і культурно-естетичного розвитку. Історична дистанція в часі дає можливість виявити, осягнути, реконструювати та інтерпретувати мистецькі цінності минулого. Декоративно-прикладне мистецтво України – це відтворення

глибинної історії нації, її неповторного міфологічно-символічного сприйняття дійсності [1, с. 81].

Вчені стверджують, що духовний розвиток особистості є її постійним якісним перетворенням, пов'язаним із підвищенням рівня внутрішньої організації, структурованості, зростанням здатності самореалізовуватися у різноманітних життєвих ситуаціях.

Ужиткове мистецтво володіє такою силою дії на людину, що формує її всесторонньо, впливає на її духовний світ в цілому. Воно формує моральні принципи, розширює кругозір, укріплює ідейні позиції, створює ідеали.

Це мистецтво допомагає особистості глибше і повніше розуміти сутність життя і життєдіяльності людини, допомагає правильно оцінювати і аналізувати, вибудовувати своє ставлення до різних подій і явищ суспільного і особистого життя.

Завдяки своїй складній і багатоаспектній природі ужиткове мистецтво є універсальним у плані активної психологічної дії на особистість. З-поміж інших видів мистецтва вишивка для українського народу невід'ємна частина культури та один з важливіших способів національного самовираження. Українська вишиванка з давніх-давен вважалася одним з найміцніших оберегів від злих думок, поглядів і нещастя, адже в кожному її візерунку втілювався унікальний код. Орнаменти вишивки відрізнялися в залежності від регіону України, і при цьому не втрачали значення оберега, вони були унікальними і означали приналежність до певного краю.

В Україні традиційно третього четверга травня відзначається – День вишиванки.

З давніх-давен вишита сорочка виконувала роль потужного оберега і тепер знову перетворюється на те, чим була завжди для українців одягом, який зберігає пам'ять роду і генетичний код нації. В Україні існує кілька десятків регіональних мотивів вишивки і тисячі їхніх варіацій, понад 250 вишивальних швів, які базуються на 20 техніках. Тож дуже важливо при виборі вишиванки розуміти значення кольорів та орнаментів вбрання, наголошують майстрині.

Червоний – найбільш поширений колір вишивки. Символізує позитивну життєву енергію, любов до людини, життя, енергію сонця, радості.

Білий колір сприяє відновленню енергетичного запасу. Біла вишивка вважалася символом невинності, а також берегла дівчат від нещастя та дурного погляду.

Чорний колір наші предки асоціювали саме з землею та її родючістю. Тому чорна вишивка на одязі обіцяє власнику багатство та добробут.

Зелений – життя і розвиток. Колір символізує молодість, красу, безтурботність і весну.

Синій колір наші предки вважали потужним оберегом, оскільки це символ неба і води. Тому він символізує зцілення від недуг та душевний спокій.

Золотий або **жовтий** є символом меду і пшениці, благополуччя, достатку, багатства і радості.

Важливо не забувати про ті потужні коди-символи, які наші пращури закладали в орнамент вишивки, переконані майстрині. Не обирайте вишиванку навмання – важливо розуміти, що несе сорочка та як вплине на ваші долю і навіть настрої.

З розповідей майстринь – вишивальниць: «Не кожен розуміє реальне значення вишитої сорочки, але все одно хоче мати таку річ, щоб одягнути хоча б на свята, поринути у святковий настрій та традиції. Є такий вислів – «народжений в сорочці». Саме вручну вишиті сорочки вважалися обереговими. Вишивальниця довгими днями та ночами, кожним стібком вклала найкращі побажання майбутньому власнику. І перебуваючи в такому майже медитативному стані, жінка «зашивала» в сорочку побажання злагоди, достатку, здоров'я та щасливої долі для своїх рідних».

У своїй роботі як заступник директора з виховної роботи завжди люблю одягати вишиванку. Це і під час написання всеукраїнського диктанту єдності, на свято української хустки, Андріївські вечорниці, майстер – клас з писанкарства, просто одягаю на роботу, але особливою сорочкою є та, яку вишила моя покійна матуся.

Нині всі навчальні заклади спрямовують свою діяльність на формування гармонійно розвиненої особистості з високим національно-культурним потенціалом, розвиненим почуттям прекрасного, усталеними естетичними смаками. Якщо, ми у закладах фахової передвищої освіти намагаємося повною мірою розкривати красу народних святинь, належним чином ознайомлювати здобувачів освіти з багатством українського ужиткового мистецтва та розвивати бажання глибоко вивчати й естетично усвідомлювати його, то й питання естетичного виховання та розвитку національної свідомості студентів буде успішно вирішуватись.

Адже молодь з розвиненим естетичним смаком здатна зрозуміти і поцінувати стильову єдність матеріальної культури, відчутти зв'язок декоративно-прикладного та образотворчого мистецтва з естетичними вимогами свого часу і минулих епох [3, с. 31].

Духовне здоров'я нашої нації та виховання естетичних смаків сучасної української молоді має міцне, вивірене часом, історико-культурне підґрунтя і впровадження у навчально-виховний процес коледжів вивчення історії творення українського декоративно-прикладного мистецтва є досить ефективним засобом формування національної свідомості студентів будь-яких напрямів та спеціальностей.

Список використаних джерел:

1.Авер'янова, Н. Українське образотворче мистецтво як невід'ємний чинник етнозбереження та націєтворення / Н. Авер'янова // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Серія: Українознавство. – К.: ВПЦ “Київський університет”, 2009. – Вип.13. – С. 18-21. 3.

2.Мамчур, Н. С. Народне декоративно-прикладне мистецтво як засіб виховання естетичних смаків студентської молоді / Н. С. Мамчур // Педагогічний альманах: збірник наукових праць. – Херсон: РІПО, 2010. – Вип.– 5. – С. 31-36

3.Масловська, М. Декоративно-прикладне мистецтво у полікультурному просторі України / М. Масловська // Українська полоністика. Серія: Історико-

філософські дослідження. – Житомир: ЖДУ ім. Івана Франка, 2007. – Вип. 3-4.
– С. 77-82.